

Andres Ehin 70

Jubeli puhuks ilmutatud „Igavik vannitoas“ sisaldab Ehini paremaid palu kõigist seni ilmunud luulekogudest. Kõige vanem luuletus pärineb aastast 1959 ja kõige uuem aastast 2009. Ehin ise ütleb, et lõviosa tema varasematest värssidest on kirjutatud Tartu ülikooli kohvikus. Pärast ülikooli pole tal enam lemmikpaika olnud. Vt lk 2

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 3 (48)

28. aprill 2010

kommentaari

Raamatu uus rüü

Hiljuti sain raamatupoes meeldiva üllatuse osaliseks – poeriulile oli jõudnud eksperimentaalse ja põneva lahendusega luuleraamat – Mats Traadi „Tule rüütamine“.

Tahan siinjuures kirjeldada oma esmamuljet. Juba kaanel võistlesid omavahel punane ja must, jättes mulje, justkui midagi oleks paigast nihkunud. Haarates raamatu eneselegi märkamalt kätte, jätkus sama tunne. Kui algul oli nihkes vaid kaanetekst, siis nüüd selgus, et ka kaas on täiesti tagurpidi pööratud. Katsumisel oli tunne sõbralik: sobiv käepärane formaat ja meeldiv tekstuur – robustne, kuid soe.

Tõmbasin mitmeid kordi sõrmedega üle peaaegu teravate papiservade. Haarates ühe käega esikaanest ja teise käega tagakaanest, tundsin ja nägin väikest loksumist – jälle on paigast ja liigub, justkui elab. Ja avades – perfektne vaatepilt, justkui Jüri Kaarma kujundatud.

Esimene maine mõte pärast kogu seda hõrku tunnet, oli küsimus, mis see kõik maksab? Teine ja kolmas – kes on kujundaja ja milline kirjastus on sellega nõustunud? Teatavasti on käsitöö kallid ja kes siis majanduslanguse ajal tahaks kulukalt raamatut kirjastada. Ikka tehakse nii, et odavam saaks.

Lugesdes tiitlipöördelt, et raamatu ongi kujundanud Jüri Kaarma ja kõite konstruktsiooni autor on Eesti Kunstiakadeemia, meenus mulle, et Eesti Kunstiakadeemia nahakunsti osakonna professor Lennart Mänd oli mind kord kutsunud magistriõppe ühe projekti hindamiseks, kuid ma ei saanud minna. Arvatavasti oli see hea selleks, et saada elamust raamatupoest.

Hilisemal vestlusel Lennart Männiga sai selgeks nüüdseks selle raamatu taust. Nahakunsti osakonna magistriõppes tegeletakse semestris kuni kolme projektiga. Otsitakse reaalse väljundiga töid, mis aitaksid tulevast kunstniku eluliste probleemidega kokku viia.

Projekti teostades pakkus iga üliõpilane kaks-kolm lahendust. Otsus tehti kujundaja, kirjastaja ja trükikoja esindaja juuresolekul, kus muuhulgas arutati raamatu kasutatavuse üle. Naturaalse materjali valiku tingis teksti sisu.

On ära tehtud nii tänuväärne töö. Aitäh ja loodan, et Kunstiakadeemia nahakunsti osakonnal on huvilistest kirjastajatest juba järjekord tekkinud.

Angelika Schneider raamatudisainer

Eelmine raamatumess toimus Tallinnas Saku suurhallis 2007. aastal (pildil). Vahepealsetel aastatel on toimunud küll raamatumüüke, mitte aga messe, kus lisaks müügile toimub esitlusi ja on võimalik kohtuda kirjanikega, osaleda vestlusringides ja õpitubades. Kõik huvilised on oodatud suurele raamatupeole Nokia Kontserdimajja 6.-8. mail. Sissepääs messile on tasuta. FOTO TEET MALRSOOS

Tulemas on põnev raamatunädal

Kaidi Urmet

Järgmine nädal tootab tulla lugemis- ja kirjandushuvilisele vägagi põnev ja sisutihke. Ühel ajal saavad toimuma Balti raamatumess ning kirjandusfestivalid HeadRead ja Prima Vista. Seega jagub üritusi nii Tallinnasse, Tartusse kui ka Põltsamaale.

Huvitavat igale maitsele

Tänavune raamatumess toimub Nokia kontserdimajas ning programm on kokku pandud nii, et huvitavat jaguks väikestele, noortele ja vanematele, unustamata spetsialiste ja ka venekeelset lugejat.

Reedel toimub Prantsuse Kultuurikeskuse eestvedamisel kirjastajatele ja autoritele mõeldud rahvusvaheline ümarlaud e-raamatu arengu ja mõjude teemal. Kogemusi ja probleeme nii majanduslikus, sotsiaal-kultuurilises kui ka õiguslikus küsimuses arutavad Aavo Koka juhtimisel eksperdid Prantsusmaalt, Saksamaalt, Lätist ja Eestist.

Lisaks korraldab Eesti Lastekirjanduse Keskus raamatukogutöötajatele õpipäeva, praktilist nõu on võimalik lugejal saada näiteks koduraamatukogu korrashoidmise või ka infot e-raamatu ostmise ja lugemisseadmete kohta.

Põnevad kohtumised

Messile on oodata Saksamaa uut säravat tähte ja raamatu „Lambakriminull“ autorit Leonie Swanni. Venemaa autori Dmitri Bõkoviga vestleb Juku-Kalle

Raid ning esitletakse eesti keeles äsja ilmunud raamatut „Mahakantud“; Kätlin Kaldmaa vestleb Sofka Zinovieffiga (Inglismaa) ja samuti esitletakse eestikeelsena trükitist ilmutatavat raamatut „Punane printsess“. Soomes elava vene päritolu kirjaniku Zinaida Lindéniga vestleb Jevgenia Garanza.

Teatrikohvikusse on planeeritud meeleolukad raamatuesitlused inBoililt (luuleraamatu „Sajast sada“ esitus) ja Tiit Laukilt („Jazz Eestis 1918–1945“). Kindlasti saab meeleolukas olema Goethe Instituudi poolt korraldatav üritus, kus Anu Lamp, Eeva Park ja Jüri Kuuskemaa loevad ette katkendeid oma saksa lemmikautorite teostest ning arutlevad Saksa kirjanduse mõjude üle.

Saab kuulata ja kaasa rääkida Lisaks toimub messil vestlusringid ja arutelusid. Vestlusringis „Suur ja väike ajalugu“ kohtuvad kuulajatega Imbi Paju, Sofka Zinovieff, Aigi Rahi-Tamm ja Mart Laar.

Vestlusringis „Elukirjandus ja ilukirjandus“ vestlevad Teet Kallas, Merca, Mihkel Raud, Olavi Ruitlane. Ravimtaimede kasutamise oskuse ning tähtsuse üle tänapäeval ja minevikus arutlevad Ain Raal, Ulve Pihel ja Rein Sander. Eesti noortekirjanduse üle arutlevad Kaie Klettenberg, Sash Uusjärvi, Tauno Vahter, Ivar Soopan ja Kätlin Kaldmaa ning Andres Anvelt räägib Jaak Urmetiga, missugune on Eesti põnevik – kas elu või väljamõeldis.

Messil ei ole unustatud ka venekeelset lugejat. Vene keeles toimub se-

minar eesti ja vene tänapäeva lastekirjandusest. Iona Martsoni vestluspartnerid on eksperdid Venemaalt: Maria Porjadina (ajakirja „Tšitajem Vmeste“ toimetaja, eesti lastekirjanduse arvustaja); Irina Arzamasstseva (Moskva Riikliku Pedagoogilise Ülikooli õppejõud, eesti lastekirjanduse kursuse lektor) ja Albert Lihhanov (Rahvusvahelise Lastefondide Assotsiatsiooni president). Samuti tuleb tutvustamisele Aleksei Turovski uus venekeelne raamat „Живые знаки“ („Elavad märgid“) ja laupäeval toimuvad kohtumised Dmitri Bõkoviga ja Zinaida Lindéniga.

Mõeldud on ka lastele

Lastel on võimalik osaleda Eesti muistendite kuldraamatu esitlusel, kohtuda Andrus Kivirähkiga, meisterdada Natalia Litvinova juhendamisel nukke, tutvuda ühe uue toreda raamatu-lauamänguga ning lisaks koos vanemaga meisterdada üks väike kink.

Loomulikult ei saa jätta mainimata, et messil on esindatud oma parima valikuga raamatute üle 30 kirjastuse-ettevõtte. Läti ja Leedu pea 70 kirjastust esindavad Läti ja Leedu Kirjastuste Liitude ühisstendid.

Üritusi jagub kolmeks päevaks Nokia kontserdimaja kolmele korrusele: teatrikohvikusse, raamatukohvikusse ja kontserdisaali. Loodame väga, et ka kuulajaid ja huvilisi jagub kõigiks kolmeks päevaks ja et tuleb huvitav kirjanduslik nädal.

uudised

Tuntud Briti ajaloolane ja kirjanik Eestis

Mais toimuva Tallinna Kirjandusfestivali üheks külaliseks on hinnatud ajalooraamatute autor, briti kirjanik Simon Sebag Montefiore. Eesti lugejale peaksid hästi tuntud olema tema mitmeid auhindu saanud raamatud „Stalin. Punase tsari õukond“ ning „Noor Stalin“. Montefiore esineb Tallinna Kirjandusfestivali telgis 8. mail kell 16.

Ilmumist alustab uus raamatusari

Kirjastuse Koolibri uus sari „Ajavaim“ on ilukirjandussari, mille peamine eesmärk on täita lünki eesti tõlkeloos ehk avaldada teoseid, millele kuulub maailmakirjanduses tähelepanuväärne koht, kuid mis pole seni maakeeles meie lugejani jõudnud. Sarja esimene raamat „Trainspotting“ on tuttav eeskätt nooremale põlvkonnale. Irvine Welshi debüütromaan on üks murrangulisemaid teoseid 1990. aastate Briti kirjanduses.

Kuidas kirjutada elulugu?

Aprilli lõpus ilmub Tiina Kirsi ja Rutt Hinrikuse koostatud raamat „Elust elulooks“, mis valiku elulugude näitel tutvustab võimalusi, kuidas ise elulugu kirjutada. Erinevaid võimalusi on palju: eluloolised mälestused kokku surutud või vastupidi, lahti kirjutatud kujul, fragmendid mälestustest ja teraviklikud mälupeeglid, dokumentaalsed kirjanekud ja ilukirjanduseks vormistatud minevikupildid. Raamatu avaldab kirjastus Tänapäev.

Lihtne on võlu

Eelmisel aastal perenaiste südamed võitnud Ajakirjade Kirjastuse „Nutika perenaise kokaraamat“ saab aprilli lõpus järje – „Tõeliselt nutika perenaise kokaraamat“. Lihtsad ja kodusel toidud konservidest. Raamat aitab hakkama saada olukorras, kus külmkapis valitseb tühjus või leidub selles vaid mõni konservikarp ning pakub nii argi- kui ka piduroogasid, mille valmistamiseks saab kasutada konserve ja hoidiseid.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2010

Ilmunud

Lapsed, liblikad ja muud mutukad

Priit Pajusaare lastelaulud
32 lk

spiraalkõide

Sellest raamatust leiad 15 uhiuut Priit Pajusaare lastelaulu, mis on loodud Leelo Tungla, Evelin Samueli ja Henno Käo luuletustele. Laulud on noodistatud ning illustreeritud vahvate piltidega.

Raamatuga on kaasas CD-plaat, kus laule esitavad Lasteekraani Muusika-studio laululapsed ja kaasa laulmiseks on plaadil ka fonogramm.

Roosiraamat. Roosid Eesti aedades

Mart Ojasalu
216 lk

kõva kõide

„Roosiraamat“ viib lugeja roosikultuuri saladuste juurde. Eestimaa valged ööd annavad roosidele eriti kirkad värsked öied ja intensiivse nüansirikka aroomi, mida on ära märkinud ka meie kauged külalised. „Roosiraamatust“ leiata üle 240 Eesti oludesse sobiva roosisordi kirjeldused ning teavet uusimate ja moekamate sortide kohta.

Igavik vannitoas

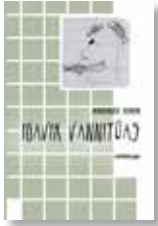
Andres Ehin
192 lk

kõva kõide

Andres Ehin: „Nende kaante vahele olen kogunud paremad palad kõigest seni ilmunud luulekogudest. Kõige vanem luuletus pärineb aastast 1959 ja kõige uuem aastast 2009 – niisiis on tehtud valik viiekümne aasta loominguist. Olen hoolt kandnud sellegi eest, et siin valikus oleksid esindatud kõik luulelaadid, mida olen harrastanud.

Lõviosa oma varasematest värssidest olen kirjutanud Tartu ülikooli kohvikus. Pärast ülikooli pole mul enam olnud lemmikpaika. Olen kirjutanud, kus juhtub: kodus, hotellis, pargipingil, rongivagnis, raamatukogus. Olen värsse seppitsetanud Jaapanis, Siberis, Lätis, Itaalias, Usbekimaal, Paekarikis, Raplas, Ruhnusaarel, Bucaramangas ja mujalgi.

Kunagi ei tea ju, kus luuletamise tuju peale tuleb...“

Laulukoor

Prue Leith

tõlkinud

Urve Liivamägi sari „Varraku ajaviiteromaan“

280 lk

kõva kõide

Kolm viiekümne eluaastasenaist kohtunud laulukooris: toidukriitik Lucy astub koori oma võimuka tütre sunnil, kes leiab, et laulmine leevendab Lucy leina. Edukas ärinaine Joanna liitub selleks, et saada üle oma suutmataks avalikult laulda. Ja mitmeid kordi lahku läinud Rebecca otsib häbenematult uut kaaslast. Kui kolm naist otsustavad ühendada oma anded, et muuta ajast-arust hotell Cornwalli rannikult suvituskurordiks, on konfliktid kiired tekkima, ja laulukooris käes õpivad naised palju rohkem kui ainult laulmist.

Kannatlikkus. Chadwicki perekonnakroonika 2. osa

Marcia Willett

tõlkinud

Kai Vaarandi sari „Varraku ajaviiteromaan“

376 lk

kõva kõide

Aastate jooksul on Devonis asuv kaunis Kindluse nimeline häärber Chadwicki perekonnale pelgupaika pakkunud. Nüüd on viis last, kes siin üles kasvasid, kodust lahkunud, ning nende vanaema Freddy mõtleb murelikult, kas ta elab veel nii kaua, et näha järgmise põlvkonna sündi. Mis ka ei juhtuks – Freddy on veendunud, et Kindlus peab jääma perekonnaringi, et olla valmis laste tagasipöördumiseks.

„Ootus. Chadwicki perekonnakroonika“ 1. osa ilmus Varrakult 2009. aastal.

Tema majesteet lugeja

Alan Bennett

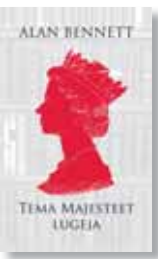
tõlkinud Mart Paberit

96 lk

kõva kõide

Ühel päeval, kui kuninganna Elizabeth II oma aias koertega ringi jalutab, jooksevad viimased tavalise raja asemel ühte Buckinghami palee hoovisoppi ning hakkavad seal raamatukogubussi peale raevukalt haukuma. Kuninganna peab vajalikuks koerte käitumise heastamiseks bussist ühe raamatu laenutada ning sellest saab alguse tema üha kasvav huvi raamatute vastu, mis muutub nii valdavaks, et tema lähikondlased satuvad ärevusse ja otsustavad midagi ette võtta...

Peamiselt näitekirjanikuna tuntud Alan Bennetti raamat on vaimukas, südamlik ja naljakas ning need tunnid, mis selle raamatu seltsis saab veeta, ei lähe kohe kindlasti tühja.

Päevalilled maja

Ruth Silvestre

tõlkinud

Faina Laksberg

204 lk

kõva kõide

Kui Ruth Silvestre ja ta pereliikmed leidsid Edela-Prantsusmaal maja, mis oli kümme aastat seisnud inimühja ja mahajaätuna, oli see armastus esimesest silmapilgust.

„Päevalilled maja“ jutustab perekonna ja maja suhetest: selle leidmisest ja esialgsetest pettumustest, restaureerimistööst ja kohaliku kogukonda sulandumisest. Raamat annab võimaluse heita pilk Prantsusmaa kulinaarseks keskuseks peetavas piirkonnas elavate prantslaste igapäevaelu. Pildi muudavad täiuslikuks isuäratavad eined päikesepaistel ja selle kandi ajaloo ning kommete põnevad kirjeldused.

Rahategu

Terry Pratchett

tõlkinud

Allan Eichenbaum

352 lk

kõva kõide

Postiteenistus on kenasti käima pandud ning selle raamatu peategelase Niiske von Lipwigi hinge on asunud rahutus. Selle vaigistamiseks võtab ta ette kõikvõimalikke ohtlike asju, sealhulgas ka Postimajja sissemurdmise. Siis aga kutsuvad patriits ta enda juurde ja pakub võimalust hakata juhtima Ankh Morporki pank, mille omanikeks on Pillava perekonna liikmed. Niiske keeldub, kuid leiab end ootamatult olukorrast, kus talle kuulub koer, kes on panga juhatuse esimees ja aktsiate suuromanik ning juhiks, kui ta peaks koerast keelduma, on sõlmitud leping Sala-mõrtsukate gildiga.

Isikupärane muusikalugu

Heidy Purga
Radio2 / ERR

Ilmselt teab suurem osa muusika- ja kirjandussõpru, et ega Eesti muusikast palju kirja pandud ole. Need ühe käe sõrmedel üles loetavad ja üpris juhuslikult ilmunud raamatud on aga saavutanud ikoonilise staatuse. Ja küllap ei soovita lugeda raamatuid oma maa muusikast ja muusika kujunemisest üksnes defitsiidi tõttu tekkinud näljast sedalaadi kirjanduse järele.

Seega olime seda järgmist palukest pärast „Rockist polkani“ kaht osa ning Kahu lemmikutest koosnevat raamatut juba ammu oodanud. Ja ilmselt pole ka erilise julgustükk väita, et Juure „101 Eesti popmuusika albumit“ on tegelikult esimene päris põhjalik kaasaegset popmuusikat kokku võttev ja käsitlev raamat. Jah, tal on oma stiil. Moodne Eesti popmuusika lugu, mille esimene peatükk algab Collage'i 1977. aasta albumiga „Käokiri“.

Juur ütleb eessõnas, et raamatu algus – panna paika alguspunkt – oli eriti raske ülesanne, mainides samas eessõnas mitmeid 1960. aastate lõpus ja 1970. aastatel tegutsenud olulisi bände. Aga albumit neil kahjuks ei ilmunud, sest paljudel märkimist väärt bändidel polnud sel ajal lihtsalt võimalik Melodijast omale musta kokkupressitud vinüülkastellida.

Popmuusika ajastu kroonikana

„101 albumi“ üks olulisemaid osi autori rangelt subjektiivsete nopete juures on iga albumi sidumine tol hetkel ühiskonnas toimunud oluliste sündmustega. Juur ei esita meile üksnes fakte selle kohta, kes millises bändis parasjagu mängis ja mitu albumit välja andis. Samas pole raamat ka vaid markantsete situatsioonikirjelduste kollaaž.

On teada, et autor pole ainult suur muusikafänn, vaid ka ajalooahuviline. Käesolev Mart Juure nimeline popmuusika kogu on huvitav just veel selle poolest, et isegi kui elu pole teid ühe või teise ansambliga kokku viinud või mõne albumiga lähedaseks teinud, tutvustab see raamat teid nendega mahlakalt. Seda nii mõnusalt vormistatud juh-

Raamatu koostaja Mart Juur.

FOTO: ANDRES TEISS / POSTIMEES

tumiste ja inimeste kaudu, kes olid bändi tegevuse või mõne albumiga kuidagi seotud, kui ka muusikute endi mõtete ja toonaste tegemiste kaudu.

Juur annab koos iga albumiga ka ülevaate omaaegse ühiskonna mõnest killust. Sageli ka sellest, mis paljudel hoopis nägemata jäi. Nii et selles mõttes pole palju öelda, et tegemist on ajastu kroonikaga.

Peosalised nagu romaanikangelased

Iga album saab oma peatüki. Melomaanist autor toob välja laulusõnu, tsiteerib Viidingut, teeb kujundlikke viiteid ja kirjeldab raamatu peategelasi nagu romaanikangelasi. Siit leiab kiiduväärselt palju autori oma arvamust ja kindlasti ka üllatusi Mart Juure isiklike lemmikute osas. Põnevaks teeb raamatu selle lai haare, saame teada, millest kirjutas ajaleht, mis saated olid raadios ja televisioonis, mis toimus samal ajal muusikas välismaal, lisaks kurioossemad kontserdid ja müüdid.

Katsuda kirjutada ülevaadet 101 parimast Eesti albumist mõne teise, näiteks „objektive“ lähenemisnurga alt, oleks olnud üpris pretensioonikas ettevõtmine ja nõudnuks kindlasti mitmete kaasautorite kaasamist. Juure valitud isiklik vaatenurk on nii käesoleva raamatu sisu kui ka vormi silmas pidades kindlasti parim lahendus. Kuidas midagi saaks seletada seda, et pea kõiki Chalice'i või Röövel Ööbiku ilmunud albumeid on siin kajastamist väärivaks peetud.

Nõnda nagu see raamat kirja on pandud, aitab see Eesti popmuusikat küll.

101 Eesti popmuusikaalbumit

Mart Juur sari „101 Eesti...“
224 lk
kõva kõide

Aiapidaja abimees

Hea kuukalender võib olla aasta planeerimisel tõeline abimees, sest sinna saab ülevaatliselt sisse kanda kõik kavandatavad tegemised. Oma tegemisi kevadest kevadeni üles märkides valmib teie enda (aia) päevik. Aasta-aastalt üles tähendatud kogemused näitavad aednikule kätte õige suuna.

Väga kasulik on teha märkmeid külvil, istutus- ja saagikoristusajaga, aga ka (lemmik)loomadega seotud tegevuste kohta. Veelgi tähtsam on märkida üles kõik iseenda ning pereliikmete tehtud tähelepanekud aia ja ilma kohta. Mõnikord on alles tagantjärele võimalik ära tunda, millega üks või teine kogemus oli seotud. Need elamused on võimalikud ainult siis, kui võtate endale aega kogetu kirja panna ning leiate vahel mõne rahuliku tunni, et uute el-

muste üle vanade kogemuste kontekstis mõtiskleda.

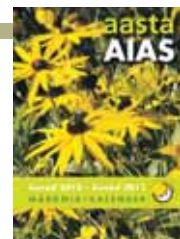
Uus aial kalender on üles ehitatud nädalate kaupa, ära on toodud päikese ja kuu tõusud ja loojangud, liukuvad pühad, riiklikud pühad, aastaaegade algus, tähtsamad rahvakalendri pühad ja kuu liikumise sotsiaalmärkides. See võimaldab soovijal kasutada istutusajaga ja muudeks töödeks kuu faase ja eriti soodsaid aegu. Samuti leiata iga kalendrikuu juurest meeldetuletused olulisemate aiatööde tegemise jaoks, sealhulgas puude-põõsaste lõikamine, väetamine, kahjuritõrje, külv, istutamine, aga ka juhiseid toatimede kasvatamiseks ja palju muud.

Lisaks kalendri on raamatus artiklid paljudel huvitavatel teemadel. Kolm mahukat neist on oma ala parimatelt asjatundjatelt. Anu Kaur, Tal-

linna Botaanikaia vanemaednik, kirjutab selle aasta talve erilistest mõjust. Andres Vaasa, Rääpina Aianduskooli dendroloogia õpetaja ja ühe Eesti liigrikkama kollektsiooniaia omanik, kirjutab moodi minevatest värvilistest okastega okaspuudest. Mari Laane tutvustab õitsvaid põõsaid, mida vähese vaevaga kasvatada saab.

Aasta aias. Märkmik-kalender kevad 2010 – kevad 2011

koostanud
Signe Siim
240 lk
spiraalkõide

Natsism kui religioon

Kaisa Kaer

Imselt ei ole ühtegi lähiajaloo teemat, millest oleks nii ulatuslikult kirjutatud nagu Kolmandast Reichist. Populaarteaduslike käsitluste meres tõuseb antud teos esile mitte ainult ohtra kiituse ja preemiade, vaid ka ambitsioonika lähenemise poolest, mis peaks rõõmustama kõiki, kes hindavad laiapõhjalisemat analüüsi.

Nagu autor kuivalt toonitab, ei keskendu see raamat sellele, „kas Hitler magas oma õetütrega, armastas oma koera või plaanis midagi Windsori hertsogi ja hertsoginnaga”, vaid paneb „taas maksma tähtsa vaimse traditsiooni, mis püüab mõista natsismi kui nähtuse olemust”.

Ajatu ajakohasus

Michael Burleigh on mainekas ajaloolane, kes sarnaselt Ian Kershaw'ga alustas hoopis keskaja uurimisest. Suutes vältida lahmimist, on Burleigh tekst stiililt erakordselt jõuline, seda iseloomustab teatav intellektuaalne raev, mis väljendub sellistes hinnangutes nagu sakslaste „vastutustundetu rumalus”. Tema veendumust, et ajalugu meid jätkuvalt õpetab, ilmestab rabav metafoor ühest 1937. aasta aprillist pärinevast ülevaatest, mis koostati natside kohta pagendusse läinud sotsiaaldemokraatide juhtkonnale.

Anonüümne autor kasutas võrdluseks raudteed ümberehitamist – „insenerid ei saa vana silda lihtsalt lammutada, sest see mõjutaks raudteeliiklust. Selle asemel uuendavad nad aegamööda kõik poldid, talad ja rööpad, nii et ajalehte lugevad reisijad ei pane seda tööd tähelegi. Kuid ühel päeval nad märkavad, et vana sild on läinud ja selle asemel seisab uus valendav rajatis”. See kajastub ka näiteks Viktor Klempereri päevikus, kus mainitakse haakristiga hambapasta ja laste kummipallide ilmutumist poodidesse. Selline hiiliv „barbaarsusese langemine” läbis mitu etappi nagu juutus eutanaasiaprogrammi ja juutide staatuse sihikindla alandamisega.

Burleigh lähtub natsismi kui poliitilise religiooni kontseptsioonist – füürer kui messias, saksa rahva päästja juudi-bolševismist ja kuulsusrikka tuleviku kindlustaja, ning kogu parteisümboolika ja rituaalid on võrreldavad usuliste kommete, sümbolite ja liturgiatega. Burleigh tunnistab varmselt, et ei püüa jalgrast leitud ega avastada mõnd uutset kõikehõlmavat seletust, „vaid vaatab,

1923. aasta putši ajal „märtritena” langenud natside mälestamine Münchenis. Sellel 1937. aastal tehtud fotol marsivad Hitler ja Göring liikumise „verelipu” järel.

FOTO RAAMATUST.

kuhu poliitilise religiooni kohta kuhjunud mõtteid ja totalitarismi kontseptsioonid meid viivad, püüdes saada selgust Euroopa ajaloo perioodis, mis jätkuvalt õpetab ja mõnikord ka eksitab külma sõja järgset maailma”. Selles mõttes võib ehk julgelt öelda, et antud teema teatud aspektide analüüs ei aegu iialgi.

„Maailma parima palgaga meeskoorist” holokaustini

Autor toonitab, kuivõrd olulised olid Hitleri tõusul auhannest pimestatud poliitikud, nagu näiteks Franz von Papen, kelle „jõuetu makjavallism alahindas Hitleri rotilliku kavalust”. See oli selge volitusseaduse puhul, mis andis valitsusele õiguse parlamendi heakskiiduta eelarveid vastu võtta ja põhiseadust muuta, tehes seadusandjad „maailma parima palgaga meeskooriks”.

Põlgus seaduste suhtes väljendus natside väites, et „tänapäeval teab ainult üks inimene, milline riigi uus struktuur kümne aasta pärast välja nägema hakkab – see on füürer”. Julgeolekujõudude tasulilistamisel lahutati sõduritele ja sportlastele omased vourused nagu ustavus tinglikkusest ning rakendati kõikehõlmava maailmavaate teenistusse, eesmärgiks hävitada vaenlane kõikvõimalike vahenditega. Holokausti puhul vastandub Burleigh sellis-

tele sensatsioonihimulistele ja nüüdseks suuresti diskrediteeritud autoritele nagu näiteks Daniel Goldhagen, kelle sõnul natsid vaid vallandasid sakslastele igiomase antisemitismi. Burleigh väitel välistas keskklassi sotsiaalne ühtekuuluvustunne juudivaenuliku pööbli, „sest polnud sellist ühte tervikut nagu „sakslased” – oli vaid lõpmata palju indiviide, kelle identiteet sisaldas usutunnistust ja sotsiaalset klassi, samuti rahvust /.../ Selliseid asju tuleb tähele panna. Niisugustel asjadel on Euroopas tähtsust”.

Ka SD mõistis, et „antisemitism pole saksa rahva hulgas sugugi üldlevinud ega eripäraselt saksalik, vaid on nagu hingitsev tuli, mis nõuab pidevat hoolitsemist”. Selles toetuti üldinimlikele tunnetele, mis ei ole ainuomased sakslastele ja sellele ajaperioodile. Saksa rindesõdurite kirjad räägivad hirmust, et „stapi pojad” tungivad „meie kaunile Saksamaale” – otsest rassiretoorikast kõrvale jättes ei erine selline klišeelik kodumaa-armastuse sõnastamine sugugi kirjadest, mis saadeti Esimese maailmasõja kaevikutest „vanale heale Inglismaale”.

Lunastus või häving

Ehkki natsism väitis endas kõnelevat praktilise mõistuse häält, „seis ta ühe

jalaga germaani mütoloogia tumedas irratsionaalses maailmas, kus kangelaslikku hukku peeti positiivseks ja mängiti täispanga peale: kas rahvuslik ja rassiline lunastus või häving”. See sai eriti ilmseks sõja lõpus, kui võimude retoorikasse ilmusid apokalüptilised ja fatalistlikud loosungid. Burleigh annab hea ülevaate Saksamaal valitsenud käegälõõmise meeleoludest.

Burleigh ütleb kokkuvõtteks, et natside ideoloogiale andis võimu moodsa teadusliku ratsionaalsuse segamine moonutatud kristlusega. Lisaks sellele nüüdseks kaunis laialivalguva teema kompaktselt analüüsile osundab Burleigh „etnosentimentalismis vannitamise” ohtudele laiemalt, mis ei ole oma aktuaalsust ka tänapäeval kaotanud.

Kolmas Reich. Uus ajalugu

Michael Burleigh
tõlkinud Rein Turu ja
Jaanus Õunpuu
840 lk
köva köide

Kaunis Sašenka ja koletu stalinism

Krista Kaer

Tundub, et Stalin ja stalinistlik Venemaa on teemad, mis on jäänud briti ajaloolast ja kirjanikku Simon Sebag Montefiore kummitema. Kõigepealt kirjutas ta ajalooramatud Stalini õukonnast ja Stalini enda elust ning siis võttis ta sama perioodi käsile romaani vormis.

Tema raamatu tegevus toimub Venemaal ja hõlmab küllaltki pika ajavahemiku. Romaan on jagatud kolme ossa: esimene osa algab 1916. aastal ning lugeja kohtub noore Sašenka Zeitliniga, jõukast juudiperest pärit neiuiga, kes värvatakse bolševike parteisse.

Sellega tõmbab ta endale muidugi poliitsei tähelepanu ja temast püütakse teha nuhki. See siiski ei õnnestu, sest Sašenkal on ideaalid, needsamad ideaalid, mis 1917. aastal ellu viiakse.

Järgmise osa tegevus toimubki juba 1939. aastal. Sašenka on abielus kõrge Nõukogude võimukandjaga ning pealtnäha elab ta muretut ja jõukat elu. Ta toimetab ajakirja „Nõukogude Naine ja Proletaarne Majapidamine” ning tal on kaks last. Õige pea aga antakse mõista, kui habras on see heaolu, sest ainus vale sõna, isegi vale mõte võib selle purustada. Stalini Venemaal sõltub kõik võimude tahtest. Sašenkal on endiselt ideaalid, mida ta kalliks peab, kuid need ei aita teda, kui ta alustab armu-

lugu, mis toob kaasa kõige selle hävimise, mida ta kalliks on pidanud. Ta arreteeritakse, teda piinatakse ning ta jääb ilma oma lastest.

Raamatu kolmandas osas palgatakse noor ajaloolane 1994. aastal arhiividest uurima, mis juhtus Sašenka ja tema perekonnaga ning alles siis saab seda teada ka lugeja. Montefiore raamatu puhul tuleb tunnustada haaravat lugu ning kindlasti ka suurepäraselt ajaloolist tausta. Veetis ju ta isegi üpris palju aega Nõukogude arhiivides, kasutades ära ajavahemikku, mil need Lääne ajaloolastele avanesid. Montefiore on kirjutanud, et seal loetu tõttu piinasid teda õudusunenäod. Midagi neist painetest on kindlasti kandunud ka sellesse pere-

konnasaagasse, romaani kaunist ja uhkest naisest, kes jäi oma ideaalidele truuks.

Simon Sebag Montefiore on üks Tallinna kirjandusfestivali HEADREAD külalistest ja ta esineb festivalitelgis 8. mail kell 16.

Sašenka

Simon Sebag
Montefiore
tõlkinud Riina Jesmin
488 lk
köva köide

ilmunud

Kommunismi kadunud maailm

Peter Molloy
tõlkinud
Helen Rohtmets
240 lk, kõva köide
„Kommunismi kadunud maailma” on koondatud külma sõja aastatel Ida-Saksamaal, Tšehhoslovakkias ja Rumeenias elanud inimeste vahetuid mälestusi, mis ei piirdu kaugeltki lugudega salapolitseitegevusest ning poliitilistest repressioonidest – paljud nendest inimestest mäletavad oma elu kommunisti-ajastul kui „täiesti tavalist” või igatsevad koguni taga tol ajal valitsenud omamoodi turvatunnet. Mälestusi on siin nii rahvusvaheliselt tuntud isikutelt, nagu Václav Havelilt, endiselt Ida-Euroopa luure- ja julgeolekuteenistuste kaastööliselt kui ka täiesti tavalistelt inimestelt.

Torm

Lauri Vahtre
356 lk
köva köide
Lauri Vahtre hoogne ja kaasakiskuv romaan, mis on ühtägu nii põnevus- kui ka hoiatuslugu, viib lugeja ettearvamatute sündmuste keerisesse Kuubal, USA-s ja Euroopa eri paigus. Peategelasel, Eesti ministeeriumiametnikul Adam Saksal tuleb tegeleda nii maailma päästmise kui ka omaenda sassis suhete harutamise, ning kõike seda grandioosse katastroofi taustal, mis toob ilmsiks, kui õhuke on tsivilisatsioon meie ümber.

Mehed, kes jõllitavad kitsesid

Jon Ronson
tõlkinud
Juhan Habicht
208 lk
köva köide
Mis saab siis, kui kõrgele USA sõjaväelasele tuleb pähe idee: kas poleks tore, kui mu sõdurid oskaksid vajaduse korral muutuda nähtamatuks, minna läbi seinte, lugeda vaenlase mõtteid ja teha veel kümneid esmapilgul võimatu tunduvaid asju? Liikuma hakkavad kuulujutud eriuksuslastest, kes suudavad pilguga tappa või meeltevälise kogemuse abil toast lahkumata näha, mis toimub universumi suvalises paigas. Briti ajakirjanik Jon Ronson asus asja uurima ning käesolev, dokumentidel ja intervjuudel põhinev raamat valgustabki mülitarmismi ja esoteerika kummalist sümbloosi...

Parv. II osa

Frank Schätzing
tõlkinud
Merle Engelkes
616 lk
köva köide
Põneviku teises osas muutuvad maailmamere rünnakud üha jõulisemaks, randadele roomavad mürgised merivähid, Golfi hoo-vust ähvardab seisumine ning teadlaste rühm jõuab järeldusele, et tegu pole juhuslike kokkusattumustega. Kõik märgid viitavad sellele, et rünnaku taga on teadvus, mis seda suunab, näib, et meri ei talu enam seda, mida inimesed oma planeediga on teinud. USA sõjaväelise juhtimise all olev uurimiskeskus on aga kavandanud lahenduse, mis teadlaste seisukohtadega kokku ei lange. Põnevust jätkub romaani viimaste lehekülgedeni ja kaalul on kogu planeedi saatus.

Imunud

XXI taliolümpia-mängud.

Vancouver 2010

koostanud
Gunnar Press
308 lk

kõva köide

„Vancouver 2010“ järgib parimaid olümpiaamatute tavasid, tuues lugejani sügavamad emotsioonid ja põhjalikumad kommentaarid, kui seda võimaldavad operatiivsed meediakanalid olümpiamängude ajal. Raamatus annavad Eesti juhtivad spordiajakirjanikud ülevaate Vancouverist kui olümpialinnast ja põhjaliku Vancouver 2010 olümpiamängude tulemuste statistika. Raamat ilmub koostöös Eesti Olümpia-komiteega.

Hea enesetunde road

Pille Enden,
Tiina Lebane
116 lk

kõva köide

Eestlased on õnnelik rahvas, sest meie aastasse mahuvad kõik neli aastaaga. Naudime nii talvist külma ja lund, kevadist ärkamist ja värsket rohelist, kesksoovist soojust ja marjarohkust kui ka sügisvärve ja küpseid põlluande. Raamatus leiad infot, mida meie organism vajab nii talvel kui suvel, sügisel kui kevadel kõige enam ja millistele toiduainetele pöörata eri aegadel suuremat tähelepanu. Ühtlasi saad siit oma kasutusse enam kui 50 retsepti, mille järgi valmistad maitsvat ja tervislikku toitu tervele perele kogu aasta jooksul.

Tõeliselt nutika perenaise kokaraamat

Lihtsad ja kodused toidud konservidest
Epp Mihkels,
Lia Virkus, Pille Enden
216 lk

kõva köide

Nutikas perenaine röömustab peret alati maitsvate ja isüaratavate roogadega. Tõeliselt nutikas perenaine aga saab hakkama ka olukorras, kus külmkapis valitseb peaaegu tühjus või leidub selles vaid mõni konservikarp. Menuka kokaraamatu teine osa aitab toime tulla just sellistes olukorras, pakudes nii argi- kui piduroogasid, kus peategelasteks erinevad konservid ja hoidised. Huvitavaid ideid on ka neile, kel mingil põhjusel enamasti purgikraamiga läbi tuleb ajada. 100 uut kodust ja lihtsat retsepti liha-, kala- ja köögiviljakonservide ning puuviljakompostidega.

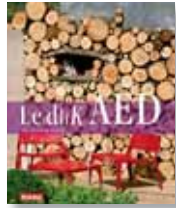

Leidlik aed

koostanud
Victoria Parmas
112 lk

kõva köide

Raamatust leiata üle 200 Eesti aedades kasutatud nutika lahenduse, mida poeetiliselt ei kohta ja aiaaerist koju ei too. Lisaks peotäis reisidel jäädvustatud pärle, mida ka Eestis saab järele teha. Ideed on esitatud teemade kaupa, näiteks peenraaäred, peenrakatted, taimed kujunduselemendina, mööbel, skulptuurid, kiivid, aiateed, müürid ja tarad.

Lilled anumas ja amplis

Reti Randoja-Muts
112 lk

kõva köide

Kui koduümbruses pole ruumi lillepeenrale, on väljapääsuks konteinerhaljastus. Anu-

matesse seatud taimed elavdavad aknalaudu, rõdupiirdeid, treppe, terrasse ja majaümbruse sillutatud pindu, tuues esile muidu märkamatuks jäänud kaunid ehitusdetailid. Autor selgitab, kuidas koostada maitsekat, hoonega sobivat ning lopsaka taimestusega konteinerit. Juttu on anuma valimisest ja paigutamisest, kasvumulast, väetisest, anumas niiskuse hoidmise nipidest. Raamat pakub rohkesti fotonäidiseid ning retsepte efektsete taimekoosluste loomiseks.

Potipõllumehe ABC

Tiina Paasik
96 lk

kõva köide

Algajale köögiviljakasvatajale mõeldud ülevaatlik raamat annab kuude kaupa nõu, millal mis töid tuleks teha, et saada oma aialapilt varasüvel värsket saaki ning sügisel hästi säilivat köögivilja. Röpina Aianduskooli õpetajast autor selgitab põhilisi külvi-, istutus- ja hooldustööde taimede kasvatamiseks aknalaual, kasvuhoones, anumas ja peenral-põllul. Nõuandeid täiendavad õigete töövõtete fotod.

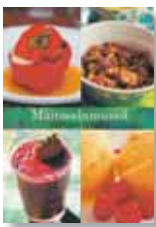
Imumas

Maitse-elamused tervise heaks

Aet Trisberg
192 lk

kõva köide

Raamatu autor Aet Trisberg jõudis tervisliku toitumiseni oma lapse allergiatega tegeldes, mis panid teda ümber hindama seniseid toitumisega seonduvaid tõekspidamisi. Kirest toidu valmistamise vastu ja soovist jagada meelikõitvaid tervislikke retsepte ka teistega, sündis raamat „Maitseelamused tervise heaks“.

Suvetoidud

Lia Virkus,
Pille Enden
248 lk

kõva köide

Roheluse tärgetes ja soojuse saabudes vallutab Eestimaa hõrk grillihõng. Aiad täituvad inimestest. Toast kolitakse õue, köögist suvekööki. Muutuvad ka toitumistavad: tahaks söögi kiirelt ja lihtsalt lauale saada, kaunist aega pliidi ees raiskamata, kuid ka maitses järeleandmisega tegemata. Suvetoitute raamat leiadki 140 lihtsat hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi retsepti maa- või linnakoju. Raamat on illustreeritud kauniste suviste piltidega, mis toovad päikese tuppka pimedal ajal ning teevad retseptikogumikust ilusa kingituse.

Imeline sünnipäev. 300 nippi vahvaks lastepeoks

Marin Terep,
Mai Grepp
198 lk, kõva köide

Mai ja Marin korraldavad oma väikeste pereliikmetele imetoreid sünnipäevapidusi. Nüüd koostasid nad raamatu, et jagada imeliste sünnipäevade nippe teistele. Muinasjutuline raamat sisaldab 17 laste stiilipeo ideed (džunglipidu, tuletõrjajapidu, mereröövlipidu, rökkipidu, Merineitsipidu, printsessipidu jpm.

Merit Raju: „Mõtlen vahel, milline maailm oleks, kui kõik inimesed saaksid teha, mida nad tõesti armastavad. Ja kui õnnelikud kõik oleksid!“

FOTO JULIA-MARIA LINNA

Hing saab pika pai

Triin Tammert

Merit Raju „Hingele pai“ ongi täpselt nii ilus, inspireeriv ja helge raamat, nagu pealkirja ja kaane järgi tundub.

See võtab lugejal õrnalt käest kinni ja viib ta retkele, kus on põhjust mõelda inspiratsioonist, oma kutsumuse leidmisest ja järgimisest, rahust, unest, kallistusest, maitsvast ja tervislikust toidust, joogast ja mediteerimisest, hubasest kodust, puhtast loodusest, enda- ja keskkonnasõbralikust elust.

Raamat on hästi siiras, vahetu ja isiklik – autor jutustab avameelselt oma tee otsimisest ja leidmisest, jagab oma lemmikretsepte, joogaharjutusi ja nippe, mis on teda aidanud ja tema jaoks toimivad.

Igaühel on oma tee

Tunda on autori peenetundelisust: midagi ei suruta lugejale peale, ei öelda, et see on ainuõige toimimisviis. Autor teab ja aktsepteerib seda, et igal inimesel on oma tee ja õppetunnid ning ühe jaoks toimiv ei pruugi sobida kõigile. See on väga kena, sest kõik ei ole kindlasti kohe – või üldse – valmis maale kolima, enda ümber ainult ökomaterjale kasutama, kohvist-lihast-alkoholist-suhkrust loobuma ja vaid mahetoitu sööma, aga mõnusamat ja kvaliteetsemat elu tahaks ju sellegipoolest.

Merit Raju julgustab ja jagab oma kogemusi, aga aktsepteerib justkui juba ette ka teistsuguseid valikuid – nagu tõelisele mentorile kohane. Äärmiselt sümpaatselt mõjub ka see, et põhiorhk asetatakse teadlikele valikutele ja naudingud on olulisel kohal – enesepiisutamist on tänases Eestis niigi liialt, hea, et see raamat seda juurde ei tooda, vaid pigem elamisväärsel elu alustalal meelde tuletab.

See raamat teeb hingele pai, aga samas suunab ka oma elu kriitilise pilguga üle vaatama ja endalt näiteks küsima, kas ma lippan iga päev kellegi teise dikteeritud rattas *burnout*/boreout'i poole või teen seda, mis valmistab mulle päriselt rõõmu. Mida kaugemal oma ideaalidest olla, seda raskem, aga ehk siiski ka inspireerivam lugemine see ilmselt on.

Õnneks pakub raamat piisavalt retsepte, kuidas alustada väikeste muutuste tegemist ja muuta oma elu tasapisi üha mõnusamaks ja nauditavamaks.

Autori isik innustab

Tallinna Tehnikailukooli majandusteaduskonna lõpetanud ja Saksamaal Hamburgi Ülikoolis rahvusvahelise äri magistrantuuri õppinud ning Brüsselis, Austraalias ja Eestis erialast tööd teinud Merit Raju teab, millest räägib. Tema on teinud oma elu suuri muudatusi – lasknud lahti turvalisest ja samas mõnikord piiravast kontorielust ning leidnud ennast joogaõpetaja ja kirjanikuna. 2009. aasta aprillist annab Merit joogatunde Tallinnas, suvel Võrus ja Võrumaal ning on vabakutseline kundalini-jooga juhendaja, kirjanik, ajakirjanik ja koolitaja.

Merit Raju lubab lugeja koos endaga eneseleidmise teekonnale, jagab kogemusi, meenutab, tunnistab oma hirme ja kutsus edusammude üle rõõmustama.

Lisaks võimalusele autori teekonnast ja eelistustest õppida ja inspireeruda, leiab raamatust lihtsaid soovitusi, mida me ühelt poolt ju justkui teame, aga teisalt on hea, kui keegi neid vahel meelde tuletab – paar head näidet on: „Ole optimist. [–].../ Mõnikord on stress puhas energiaraisk – stressa ainult siis, kui on tõesti põhjust!“ ja „Võta väike puhkus. Üks päev. Ja tee ainult seda, mida SINA tahad.“

Samuti on raamatus nõuandeid, kuidas teha endale rohkem aega nende asjade jaoks, mis meeldivad, ja nende jaoks, mis tuleb kindlasti ära teha või kuidas luua vähem kiirustamist ja rohkem aega oma ellu. Siin on autori finantsinimese ja planeerija taust kaunitel kombineeritud loova oma tee leidmisega – kõigepealt soovib ta ratsionaalselt kaardistada huvitavad ja vajalikud tegevused ning seejärel jälgida, mis tundeid üks või teine tekitab.

Eriline pildikeel

Täiesti eraldi teema on selle raamatu pildikeel – fotod ja kujundus. Julia Maria Linna, Merit Raju, Kent Raju ja Mart Zirki fotod on täiesti jahmatavalt kaunid ning neile on antud ka piisavalt ruumi, et mõjule pääseda. Kujundus on väga õnnestunud – lisaks sisukusele on see raamat ka lihtsalt ilus. Plusspunktid ka vahepealkirjade eest: „Mul on palju tegemata asju – järelkult olen olemas!“ ja „Mida ma tegelikult tahan?“ tekitavad aratundmisrõõmu ja huvi.

Merit Raju ütleb enda kohta: „Mulle meeldivad hingega asjad. Ökoehitus ja isetehtud moos, kibuvitsarooside lõhn, isenikerdatud tass, linnulaulu saatel joogatamine ja heinamaal läpakaga silmi kissitades kirjutamine. Mõtlen vahel, et kui kõik inimesed saaksid teha, mida nad tõesti armastavad, siis milline see maailm oleks. Ja kui õnnelikud kõik oleksid!“

Hingele pai

Merit Raju
250 lk
kõva köide

Ilmasõja diplomaatia hämärad nurgatagused

Priit Põhjala

Laurence Rees on Briti ajaloolane ja kirjanik, keda iseloomustab tähelepanuväärne ind ja viljakus Teise maailmasõjaga seotud sündmuste uurimisel ja uurimistulemuste tutvustamisel laiemale avalikkusele.

Oma menuraamatu „Auschwitz: natsid ja „lõpplahendus““ eest pälvis ta 2006. aastal Briti ajalooramatute aastaauhinna, üksjagu tähelepanu on saanud ka tema teosed „Õudus idas“, „Natsid: ajaloo hoiatus“ ja Teise maailmasõja ajal äärmuslikke kannatusi talunud inimeste meenutusi koondav intervjuukogumik „Nende süngem tund“. Lisaks raamatute kirjutamisele on Rees olnud mitme populaarse Teise maailmasõja teemalise telesarja, näiteks BBC/PBS-i suurseriaali „Teine maailmasõda. Suletud uste taga“ produtsent.

Valgusvihk pimedasse

Oma uusimas, samanimelise telesarja põhjal kirjutatud raamatus „Teine maailmasõda. Suletud uste taga“ püüab Rees taas kord haaravalt visandada suure sõja ajalugu, kuid mitte nii, nagu seda siiaaani on visandatud, vaid seni kehtivaid arusaamu vaidlustades ja teatud juhtudel isegi muutes. Reesi eesmärk on heita valgust sellele, millest siiaaani eriti räägitud ei ole, alates dramaatilistest salatehingutest, mille tagajärjel sõda üldse võimalikuks sai, kuni kõige olulisemate otsusteni selle koletu vastasseisu ajal.

Reesi mõneti erandlikud seisukohad, eriti need, mis puudutavad Jossif Stalini, Winston Churchilli ja Franklin Roosevelti võtmetähtsusega valikuid sõjas, tuginevad suuresti materjalidele, mis muutusid kättesaadavaks alles pärast seda, kui avanesid Ida arhiivid, mida järjekordused Nõukogude valitsused olid iga hinna eest varjata püüdnud.

Oma osa mängivad ka ligi saja tolastes sündmustes osalenud inimeste tunnistused, mida ei julgetud anda kommunistliku režiimi ajal, küll aga pärast selle kokkuvarisemist: endised Nõukogude julgeolekutöötajad kirjeldavad repressioone, liitlaste meremehed räägivad Arktika-konvoide surmaohtlikest sõitudest ning Punaarmee veteranid tunnistavad, kuidas nad idarindel käsitsivõitluses sakslasi tapsid.

Nõukogude sõdurid Saksamaa parlamendihoones, Reichstagi varemetes ees mais 1945. Teise maailmasõja ametliku lõpuni on jäädud loetud kuud, kuid sõja järelkajad peavad miljonid inimesed taluma veel aastakümneid.

FOTO: RAAMATUST

Neid, isiklikke ja emotsionaalseid ülestunnistusi peab Rees iseäranis olulisteks, sest lähitulevikus ei ela enam kedagi, kes oleks Teise maailmasõja ise üle elanud.

Millal sõda tegelikult lõppes?

Rees ei keskendu ainult sõja eel ja ajal toimunule, vaid uurib ka seda, kuidas sõja käigus tehtud otsused mõjutasid tulevikku, rahvaste edasisi saatusi. Ta väidab, et paljude inimeste, sealhulgas eestlaste jaoks ei lõppenud Teine maailmasõda 1945. aastal pärast jaapanlaste alistamist, vaid vähem kui kakskümmend aastat tagasi – ühes kommunisti langusega. (Ta illustreerib seda kõnekat fakti „sõja lõpu“ kuuekümnenda aastapäeva pidustustega Moskvast 2005. aastal, kuhu keeldusid sõitmast nii Eesti kui ka Leedu president.) See, kuidas säärane ebaõiglus juhtuda sai, on üks olulistest küsimustest, millele Rees vastata püüab.

Tema sõnul ei jõutud aastakümnete jooksul, külma sõja sügavustes, kordagi Lääne ja Stalini suhete piinliku pändini; selle moraalsest ja poliitilisest komplitseeritusest saadi üle seda eira-

tes ning keskendudes lääneliitlaste kangelaslikkusele Dunkerque'is, Britannia lahingus ja D-päeval. Muidugi on ka see tähtis, ent moodustab vaid ühe osa kogu loost. Püüdes haarata tervikpilti, otsib Rees paratamatult vastuseid ka nendele küsimustele, mida ei ole siiaaani küsida tahetud.

Kas Läänes oli isikuid, keda saaks süüdistada selles, mis juhtus sõja lõppedes? Mida öelda Briti ja USA suurte kangelaste Churchilli ja Roosevelti kohta? Kui palju määras sõjas langetatud, kuid veel aastakümneid hiljem miljonite inimeste tegelikult ühendas? Mida peidavad endas USA, Briti ja Stalini suhete hämärad nurgatagused?

Mitte vaid eliidi ajalugu

Reesi uus raamat ei ole ainult tippude ja eliidi tasemel langetatud otsuste ajalugu. Tõsi, peamiselt keskendutakse küll

suhetele ja diplomaatialle, kuid lisaks suurele poliitikale on üsna palju tähelepanu pööratud ka lahinguis poliitiliste otsuste tagajärgi talunute ränkadele vaevadele – nende inimeste vaevadele, keda Rees oma reisidel läbi endise Nõukogude Liidu kohtas ja kes soostusid talle oma lugu jutustama.

Just need inimesed, leiab Rees, väärivad kõige rohkem seda, et me taastaksime Teist maailmasõda puudutava ajaloolise tõe, kui selline asi üldse olemas on, vaataksime sellele silma ja teeksime omad, siirad järeldused.

Teine maailmasõda. Suletud uste taga Stalin, natsid ja Lääs

Laurence Rees
tõlkinud
Matti Piirimaa
kujundanud Piret Niinepuu-Kiik
354 lk, kõva köide

Julgustuseks eluloo kirjutajale

Selles raamatus tutvustavad Tartu Ülikooli professor Tiina Kirss ja Eesti Kirjandusmuuseumi teadur Rutt Hinrikus isikukeskse autobiograafilise kirjutamise erinevaid võimalusi, et innustada neid, kes on juba alustanud oma eluloo kirjanemist, eriti aga julgustada kõiki neid, kes seda veel teinud ei ole.

Kahtlemata ei ole võimalik anda üheseid juhtnõure, kuidas peab oma elust kirjutama, sest selleks on loendamatu erinevaid võimalusi. Käesolev kogumik tutvustab ühe eluloolise kirjutamise (või loovkirjutamise) ringist osavõtjate kirjatöid ja annab üldiseid näpunäiteid elulooliste mälestuste kirjutamiseks.

Raamatus tutvustatakse eluloolise kirjutamise mitmeid erinevaid võimalusi: tunnistusi ja põhjendusi, mälestusi kokku surutud või lahti kirjutatud kujul, fragmente, terviklikke mäluilpe, dokumentaalseid ja vastupidi – ilukirjanduseks vormistatud minevikupilte.

Mäletamisel on oma torked, võnked, stiimulid ja takistused. Kirjutamine kutsub mäletama detailides, kirjeldama pisiasju: luuda, mis nurgas seisis, kaalivate ja kartulite sügisest lõhna, kellade helinat, lume sädelemist päikeseloojangul.

Kirjutamisel on mõtet siis, kui loetakse ja kuulatakse, aga ei tohi alahinnata ka salvestamist. Sageli ärkavad järgmiste põlvede lugejate-kuulajate

huvi ja küsimused siis, kui on hilja pärida, kuidas me elasime, kuidas me elada tahtsime, kuidas elamine teatud kohas teatud ajal võimatuks (või vastupidi soodsaks) muutus, mida me siis otsustasime või mida otsustati meie eest.

Kirjutades mäletada ja mäletades kirjutada nõuab pealehakkamist, eneseületamist ja harjumust, kuid elulugude kaudu talletame me oma aja pärandit pisut samamoodi, nagu saja aasta eest korjati ühiselt rahvalaule. Lõpuks tasub meenutada sedagi, et kirjutaja oma elulugu, sageli noorusmälestused, on saanud inspiratsiooniallikaks ilukirjandusteoste loomisel – eesti klassikast võiksime Tuglase „Väikesele Illimarile“ lisada nii Oskar Lutsu igihalja „Kevade“

kui paljusid teisi teosed, nende hulgas ka üsna hiljuti ilmunuid.

Meie elulood on kui sõrmejäljed – kordumatud ja individuaalsed, osutavad nad lihtsale tõeale, et ka meie elukogemused on erinevad ja nende vahetamine teebki meid rikkamaks.

Elust elulooks

Kuidas kirjutada elulugu
koostanud Tiina Kirss,
Rutt Hinrikus
kujundanud Villu Koskaru
264 lk, pehme köide

ilmunud

Sõjaväetõlgi märkmed

Jelena Rževskaja
tõlkinud
Toomas Huik
kujundanud
Villu Koskaru
360 lk

kõva köide
Erinevalt Saksa sõjaväelastest ei lubatud punaarmeele päevikut pidada, sõjaväetõlk Jelena Rževskaja, siiski julges seda teha. Rževskaja käis tõlgina läbi Punaarmee sõjatee Moskva alt Berliini ja sattus 1945. aasta mais Teise maailmasõja lõpp-sündmuste keskmesse. Armeestabi tõlgina määrati ta gruppi, mis tegeles Hitleri otsimisega. Käesolev raamat koosneb enamasti just neist mälestus- ja muljekildudest ning mõtisklustest.

Nõidkapteni needus

Reeli Reinaus
kujundanud
Pärtel Eelma
372 lk

kõva köide
Mida teha, kui kõige hirmutavamad legendid osutuvad ühtäkki ähvardavaks tõelisuseks? Kuidas käituda kohutavas olukorras, millest ei näi olevat ühtki väljapääsu? Just need küsimused peab endale esitama Alex, kelle veidrad minevikunägemused muutuvad ootamatult reaalseks, kui ta leiab end vangina neetud laevalt, mida juhib kardetud ja mõistatuslik nõidkaptan. „Nõidkapteni needus“ on seiklusliku raamatutrilooja esimene osa.

Suvine merereis

Truman Capote
tõlkinud Kersti Unt
kujundanud
Jüri Jegorov
128 lk

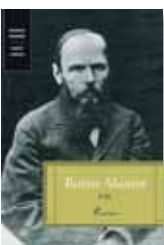
kõva köide
Noore muretu seltskonnadaami Grady McNeili vanemad jätvad ta 1945. aasta suveks üksi New Yorki nende Viienda avenüü luksuslikku korterisse. Omapeal jäänud, soojendab Grady oma salajast armulugu lihtsa Brooklynist pärit juudi soost sõjaveteraniga. Suvise hooaja edenedes muutub suhe tõsisemaks ja moraalses plaanis hügusemaks ning Grady on sunnitud langetama rea otsuseid, mis muudavad igaveseks tema ja paljude ta lähedaste elu.

F.M.

Boriss Akunin
tõlkinud
Veronika Einberg
kujundanud
Piret Niinepuu-Kiik
440 lk

pehme köide
Lugeja kohtub postmodernistlikus kriminaalromaanis taas Nicholas Fandorini, kuulsas detektiiv Erast Fandorini lapselapsel, kelle ees seisab huvitav, kuid keeruline ja, nagu selgub, ohtlik ülesanne leida Fjodor Dostojevski senitundmatu, hindamatu väärtusega käsikirja. Tänapäeval toimuv tegevus põimub kõige hämmastavamal kombel „Kuritööst ja karistusest“ tuntud uurija Porfiri Petrovitši vaatepunktist jutustatud looga.

ilmunud

Oleviku minevikud

Toomas Karjahärm
488 lk

köva köide

2004. aastal ilmunud „Ajaloolase käsiraamatu“ edasiarendus. Oleviku

uued globaalsed väljakutsed on avaldanud oma mõju ka ajaloomõttele ja minevikukäsitlusele, sest moodaniku mõõdetakse ikka oleviku mõõdupuuga.

Džäss Eestis 1918–1945

Tiit Lauk

286 lk

köva köide

Raamatus keskendutakse afroameerikaliku päritoluga džässmuusika jõudmisele Eestisse, selle kodunemisele, tähendusele ja mõjule 20. sajandi esimese poole kultuurimaastikule.

ilmumas

Hääletu alistumine

Magnus Ilmjärv

928 lk

köva köide

Magnus Ilmjärve uurimuse täiendatud uustrükk. Käesolevat väljaannet on täiendatud allikatega, mis jõudsid autori käsutusse pärast 2003. aastat. Täpsustatud on ka mõningaid detaile, kontseptsioon ja põhiseisukohad pole aga muutunud.

Eksootilised puuviljad

Rännumehe taskuraamat

Taimi Paal,

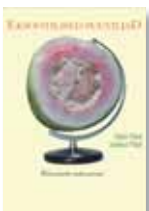
Jaanus Paal

168 lk

pehme köide

Eksootilistest puuviljadest valiku tegemisel on autorid lähtunud taimeid, millega neil on reisidel olnud isiklikke meeldejäädavaid kokkupuuteid, või mis on olulised puuviljad kõikjal maailmas. Kirjeldatud on nii viljade kui ka kogu taime kasutusviise, toodud põnevaid legende.

Raamat on mõeldud reisiuhulisele, et lõunamaa turult endale nosimist valida, aga ka supermarketi puuviljalehtil uusi vilju otsivale maiasmokale.

Pihlakas

Robert Piir

104 lk, pehme köide

Raamat tutvustab eelkõige pihlaka niisuguseid liike, vorme ja sorte, mille esinemine on teada ka Eestis, või mis võiksid ehtida ka meie aedu ja parke. Vaadeldakse pihlaka seotust uskumuste ja müstikaga, palju kasulikku saab teada pihlaka ravimomaduste kohta.

Sajast sada

InBoil

104 lk, pehme köide

Luulekogu "Sajast sada" on omamoodi päevik. Mitte kõik seal sisalduvad tekstid pole varem avaldatud ning need on samas järjekorras nagu nad kirjutati – midagi pole muudetud ega ümber tõstetud. Kogu kirjutamise ajaks oli 9 kuud – see polnud taotluslik, nii lihtsalt juhtus.

Miguel de Cervantesest teda puhtaks pesemata

Autori eessõnast raamatule

Ilmselt väheseid meist vaevab küsimus, milliste faktide ja dokumentide alusel kirjutatakse väljapaistvate isikute elulugusid, eriti nende omi, kes on elanud kaugel aegadel. Vastus on lihtne: tuginedes meieni jõudnud kirjallikele allikatele.

Kuid raskus seisneb selles, et neid allikaid on väga vähe säilinud ja nad on tühised spetsiifilised. Näiteks teame me küllalt sageli inimese ristimise päeva, kuid mitte sünnikuupäeva. See on iseloomulik ajastule, mil kirik valitses nii inimeste hingede kui ka neid ümbritseva maailma üle. Kiriku jaoks sündis inimene alles ristimispäeval ja seetõttu ei olnud oma sünnipäeva teadmine üldsegi nii tavaline.

Nii oli see ka Cervantesega, kelle sünniaeg on meile teadmata. Millised ajaloolised dokumendid on meie jaoks olulised? Loomulikult need, milles meile huvi pakkuv isik kajastust leiab. Paraku on need lisaks kirikuraamatu sünni-, laulatuse- ja surmakannetele põhiliselt erinevad kohtudokumendid: protsesside kirjeldused, võla- ja volikirjad, või siis ametialast karjääri puudutavad paberid: ametisse asumise ja töö tasustamise lepingud, allkirjad ametialastel jm aktidel.

Seepärast on teadlastel eriti kasinalt andmeid inimeste lapsepõlve ja noorukiea kohta, sest nooruse tõttu ei olnud nad veel liitunud sotsiaalsesse ellu ega jätnud endast kirjallike jälgi. Lisagem, et see „jalg“ ajaloos kipub lisaks olema ühekülgne. Nappide säilinud dokumentide põhjal on raske teha järeldusi kunagi elanud isikute suhete ja nende tegeliku iseloomu kohta. Me ei oma täielikku informatsiooni. Seepärast tulebki olla äärmiselt ettevaatlik ning arutlustes ja hinnangutes vägagi delikaatne.

Tõepoolest – kui tõepärane võib olla

Lepanto lahing aastal 1571, millest Cervantes sõdurina osa võttis. Kogu oma elu pidas ta end eelkõige sõduriks.

FOTO RAAMATUST

keskaja, renessansi- või barokiajastu inimese elulookirjeldus, kui see tugineb ainult sellistele andmetele nagu ristimine, töötamine näiteks kohtukirjutajana, abiellumine, laste arv ja surmaaeg? Ja mida madalamal sotsiaalse hierarhia astmel inimene seisib, seda vähem on meil tema kohta kirjallike andmeid.

Ajalooline biograafia paigutub justkui teaduse ja ilukirjanduse kokkupuutekohta. Reproduktseerides teaduslike uurimismetoditega ühe või teise väljapaistva isiku ajastut ja eluloolisi fakte, peab ajaloolise biograafia autor püüdma ka avada oma kangelase isiksust – psühholoogilist olemust, maailmatunnetust, eetilisi ja moraalseid tõekspidamisi jms. Seejuures ei piisa eespool loetletud allikmaterjalidest sageli ning autor on sunnitud otsustele ja kaudsetele faktidele tuginedes ning oma loomingu intuitsiooni kasutades puuduoleva ise mõtestama ja lõpuni visandama.

Minu raamat on dokumentaalne biograafia, mis eristub teistest Cervan-

tese elu ja loomingut käsitlevatest elulugudest, kus fakte on oluliselt täiendatud autorite oletustega ja hüpoteesidega. Seda liiki biograafiaid on sageli köitvad, puhuti ka õpetlikud, kuid tundub, et mida rohkem on selliseid elulookirjeldusi, seda tungivamaks muutub vajadus esitluslaadi järele, kus oleks ühendatud ja esitatud tänapäevases (mis ei tähenda igavas) võtmes kõik see, mis on meile tõeliselt, dokumentaalselt teada Cervantesest ja tema lähedastest.

Mõnede arhiividokumentide mõte ja sisu osutub tihti peale vaieldavaks ning poleemika nende üle sünnitab sageli rohkem kirgi kui selgust. Üritasin sedalaadi küsimusi käsitleda võimalikult erapooletult, analüüsides ning püüdes ühendada ja üldistada fakte, mitte esitada uusi hüpoteese Suure Ühekäelise (nii kutsuvad Cervantes hispaanlaselise) elust. Traditsiooniliselt püütakse kuulsuste kõiki tegusid õigustada ning süüdistajaid näidata ande ja geeniuse hukutajatena.

Oma raamatus soovisin Cervantesega tema suguvõsa esindajate elus ette tulnud ebameeldivaid seiku mitte „puhtaks pesta“ või maha salata, vaid täpselt ja selgelt välja öelda, mis on must ja mis valge.

Tuntud inimesest on raske kirjutada, kuulsusest veelgi keerulisem ja geniaalselt peaaegu võimatu. Austatud lugejad, esitan oma tagasihoidliku töö teile kohtumõistmiseks. Nagu märkis Cervantes: „Ei ole võimalik kirjutada raamatut, mis meeldiks kõigile.“ Ent me püüdsime.

Cervantes

Andrei Krasnoglazov

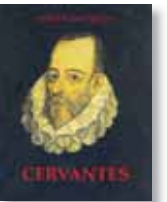
tõlkinud

Aila Tomingas ja

Toomas Puhvel

300 lk

köva köide

Lääne tsivilisatsiooni koidikul

Inglise egiptoloog David Rohli elukäik on peaaegu sama ebaharilik kui tema teooriad. 1950. aastal sündinud Rohl alustas rokkmuusikuna ning hakkas muistse ajaloo tegelema alles kolmekümnendates eluaastates.

Kuid juba muusikurajajäri ajal jõudis ta välja töötada iidse Lähis-Ida uue, alternatiivse – ning akadeemiliste egiptoloogide poolt pahaselt tagasi liikutud – kronoloogia, milles muuhulgas dateeris ümber Egiptuse 19.–25. dünastia valitsejad. Seda nn Uut Kronoloogiat arendas ta järgnevatel aastatel edasi ning selgitas ja põhjendas kolmes mahukas raamatus ja mitmes dokumentaalfilmis.

„Avarise isandad“ keskendub Lääne-Euroopa tsivilisatsiooni päritolule müütide, legendide, pärimuste, Piibli ja arheoloogiliste leidude põhjal. Rohli teekond algab kitsukesest hauakambrist Piibli Jeeriku linnakünka all ja viib välja Rooma foorumile. Ta äratav ellu müütides ja legendides jäädvustatud ajaloo, Piibli tegelased, Homerose ja Vergiliuse kangelased ning seob vaarode Egiptuse, muistse Kreeka ning Rooma asutamise ühtseks ja kaasaharavaks arengulooks.

Seinamaaling Knossose palee idatiivast, u 15. saj eKr.

FOTO RAAMATUST

Autor kirjeldab, kuidas indoeuroopa hõimud üha uusi maid vallutasid ja impeeriume asutasid, lahendab hüksoslaste päritolu mõistatuse, kujutab kreeklaste legendaarseid mereretki, Trooja vallutamist ning väidab, et Kreeka pimeduseajastu oli vaid kronoloogiline eksitus. Rohl osutab veenvalt, et mitte ainult ei olnud Trooja sõda rea-

ne ajalooline fakt, vaid ka müütide ja eeposte tegelased – nagu Inachos, Io, Herakles, Theseus, Aeneas – olid tegelikult elanud inimesed.

Kaks tuhat aastat enne Julius Caesari tapmist Rooma senatis astus ajaloo näitelavale uus rahvas. Neid tunti paljude eri nimede all – Kreeka pelasgid, Trooja luvid, Piibli refalased ja anakla-

sed ning Avarise hüksose valitsejad.

Nende kangelased ja kangelannad on legendaarsed: Argose kuningas Inachos; kaunis printsess Io, kes abiellus Egiptuse vaaroga; hüksoslasest valitseja Danaos, kes põgenes Egiptusest ja pani aluse Kreeka heroilisele ajastule; Knossose kuningas Minos, kes rajas kuulsat labürinti; sõjamees Mopsus, kes Ramses III päevil püüdis suure sõjaväega Egiptust vallutada. Nemad ja paljud teised legendide sangarid ärkavad Rohli raamatu lehekülgedel ellu kui ammuse ajaloo lihast ja luust tegelased.

Raamat on illustreeritud arvukate fotode, kaartide ja skeemidega.

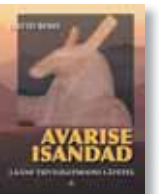
Avarise isandad. Lääne tsivilisatsiooni lätetel

David Rohl

tõlkinud Kristijan Tedre

512 lk

köva köide

„Trainspotting“ nüüd ka eesti keeles

intervjuu tõlkijaga

Eesti keeles ilmub Irvine Welshi romaan „Trainspotting“. Olavi Teppan, mis ajendas teid seda raamatut tõlkima?

Põhjuseid on mitmeid. Esiteks on see kindlasti üks olulisemaid teoseid 1990. aastate maailmakirjanduses, teiseks meeldib see raamat mulle endale ja kolmandaks tõlkisin puhtalt kiusu pärast. Olen umbes sada korda kuulnud, et „Trainspotting“ on tõlkimatu ning seda pole mõtet eesti keeles välja anda. Niimetagem seda piiblikompleksiks.

Mina väidan, et tõlkimatut asja pole olemas. On ainult tekste, mis võimaldavad suuremal määral täpset tõlget (näiteks euroseaduste ja kasutusjuhendite ebatäpne tõlkimine ei tule kõne allagi), ja on tekste, milles esiplaanile kerkib pigem tõlgendamine (poeesia).

Welshi tekstid on muidugi stiilnõudlikud ja kuuluvad poeesia poolele, kuid pidada neid kuidagi erakordseks, mõistatuslikuks ja tõlkimatuks on söge mitoloogiseerimine. Õeldagu siis juba, et „Gilgameš“ pole mõtet tõlkida. Või Shakespeare'i. „Trainspotting“ on ilmunud enam-vähem kõigis Euroopa keeltes ja me ju tahame ometi viie rikkama hulka jõuda...

Mis muudab Welshi teksti raskesti tõlgitavaks?

Põhiprobleem on see, et Welsh kirjutab šoti murdes, kasutades ohtralt kõnekeelt ja slängi. Eesti on paraku liiga väike, et meil leiduks sama palju erinevate etniliste rühmade ja subkultuuride keelepruuki kui inglise keeles, kus see on ka kirjalikult loomulik ja loetav.

Näiteks tundub võru murre mõningase kontrakultuuri efekti saamiseks mõõndav, aga sellegi osakaalu vähendasin varasema „Kõntsa“ tõlkega võrreldes oluliselt. Tänavaslang on aga eesti kirjakeelde alles tasahilju jõudmas ja selles osas ei tahtnud ma revolutsiooniliseks minna – muidu oleks oht, et tõlge on juba homme iganenud ja keegi sellest enam aru ei saa.

Maailmakulsa „Trainspottingu“ autor Irvine Welsh kirjutab šoti murdes, kasutades ohtralt kõnekeelt ja slängi.

FOTO: SCANPIX

Kui lähedane võiks „Trainspotting“ meile kultuuriliselt olla?

Jätkates tõlkeprobleemidega, siis tubli postmodernistina põimib Welsh oma tekstidesse lugematul hulgal tsaata ja allusioone kõikvõimalikele popkultuuri elementidele, millest osa on muidugi üldtuntud, osa paraku arusaadavad ainult Briti publikule. Nii et joo-nealused märkused on ilmselt möödapääsmatud.

Aga teemaatilist pole see raamat kindlasti kauge ega aegunud. Enam-vähem sellest ajast kui „Trainspotting“ ilmus (1993), elame me Suurbritanniaga sarnases kultuuriruumis ja olustikus ning noorte ees on seisavad paljudki sarnased probleemid. Olgugi et kas või narkokultuur on Euroopa lääneserva vanades koloniaalriikides minu meelest hoopis teisel tasandil kui siinpool Reini jõge, rääkimata võrdlusest endise Nõukogude liiduvabariigiga, liigume me praeguses liidus paratamatult teatava ühtlustumise suunas.

Kas raamatu peateema on narkomaania?

Ei, kindlasti mitte. Muide, „Trainspottingu“ esimene venekeelne tõlge sai

pealkirjaks „На игле“ („Süstla otsas“), mis on minu arvates kitsendab probleemistikku oluliselt. Kui võtta raamatu peateema kuidagi kokku, siis on selleks indiviidi kohanemine ja kohanematus ühiskonnaga ning narkomaania on ainult üks selle ilminguid. Tõsi küll, sellele ilmingule on raamatus palju ruumi pühendatud, sest teadagi ei jäta herooinisõltuvus teadagi ei jäta elus suurt millelegi muule enam kohta.

Kaugeltki mitte kõik raamatu tegelased pole süstivad narkomaanid ega isegi paadunud alkohoolikud, küll aga on seda kandvad tegelased, mõni neist ajutiselt, mõni lootusetult. Ehk nagu kirjutab Sunday Times: „Trainspottingus“ kõneleb täiskasvanuks saanud, elutarkust kogunud ja ilukõneliseks muutunud punkari hää. Nii et ammuigi pole „Trainspotting“ narkomaaniat propageeriv raamat, nagu on arvatud. Pigem on mõju vastupidine. Narkotriipe, pidusid ja -probleeme suhteliselt naturalistlikult kirjeldades on Welsh lihtsalt aus, jätnud pea liiva alla pistmata.

Kas film erineb raamatust oluliselt?

Selles mõttes ei erine, et film on suurepärase ja raamat on suurepärase.

Aga film on sootuks teine meedium. Esimesena torkab silma, et Danny Boyle'i film püüab olla rõhutatult stiilne ja cool. Welsh pole vähemalt oma debüütromaanis eneseteadlikele stiilmängudele rõhku pannud ning loonud selle asemel siira ja loomuliku teksti.

Ka süžee mõttes on film suhteliselt vaba tõlgendus, kus on mõned raamatust võetud stseenid ja mõned juurde mõeldud stseenid ning tublisti vähem tegelasi, kelle tundeelu ja liikumapanevad jõud nii selgelt välja ei joonistu.

Mida tähendab raamatu pealkiri?

Kui mainitud venekeelne tõlge kõrvale jätta, siis pole pealkirja üldiselt üheski keeles tõlgitud. Selles on muidugi film oma osa mänginud, et antud arhetüüpi ja kõiki teisendeid tuntaksegi just ingliskeelse pealkirja järgi. Samas on „Trainspotting“ leidlik pealkiri, mis võtab raamatu mõnes mõttes hästi kokku.

Kitsamalt Sõna-sõnalt tähendab see sõna-sõnalt rongide jälgimist ehk teatud pentsikute hobi, mille viljeleja istub raudteejaamas ja kirjutab seal peatuvate või sealt läbisõitvate rongide ja vagunite numbreid oma lõbuks kaustikusse. Laiemalt tähendab see siis ükskõik millist sügavalt privaatset, ühiskondlikult kasutat hobi või harrastust. „Trainspottingus“ on muuseas omakorda selline peatükk nagu „Rongivaatlused Leithi keskvalksalis“. Jäägu võimalikud assotsiatsioonid juba lugejale mõtisklemiseks.

Neljapäeval, 6. mail kell 17 toimub Balti Raamatusessil raamatuteemaline vestlusring, mida veab Jukka Kalle Raid.

Trainspotting

Irvine Welsh
tõlkinud Olavi Teppan
sari „Ajavaim“
352 lk
köva köide

Loeme „Loomerõõmu“ ja loome rõõmu

Riina Turi

Raamatuid on igasuguseid. Seesuguseid aga vist üsna vähe. Et lugeda on vähe, teha aga väga palju! Ja mitte nalju, vaid vägagi tõsiseid asju. Mänguasju nimelt! Sest hea mänguasi peab nii kujult kui nimelt olema üks kõva kuju! Kujuta ette, et ühel heal päeval võtad kätte ja teed oma kätega endale lemmiklooma, kes sinu juurest kohe jooksu ei pane või minema ei rooma. Siis paned talle oma lemmiknime, paitad hellasti ja mõtled: milline ime!

Kui lugemisega siiaani jõudsite, siis on teil tõenäoliselt ka parajalt kannatlikkust ja uudishimu, et selle looga edasi minna. Sinna, kuhu kutsuvad kirjutajad Koolibri sellekevadine uudis „Loomerõõm. Õmbleme ise mänguasju“. Et tegemist on isetegemisega, sellest saab selge pildid juba kaanepildilt. Lõiked ette, kää-

rid kätte, pea tööle! Nii võite õige pea näha, kuidas vanast valgest sallijupist saab jänkule keha ja sabatups, roosast lapileiust aga nunnu ninanups! Õpite sedagi, mismoodi hiirele niidist saba keerutada ja lehmale lõngast lakka pööritada. Unistuste nukuni on siit vaid mõni samm. Kelle ramm hakkab juba ka õmblusmasina peale, see võib ennast kirjutada

tõeliste mänguasjameistrite reale!

Autor ise, sadade mänguasjade looja Natalja Litvinova jagab oma kogemusi 7. mail kell 12 Nokia Kontserdimajas Balti Raamatumessi raames toimivas õpitoas. Loomulikult võib sealt kaasa osta ka värske raamatu. Ja kes on eriti kiire, saab kingitusseks isetehtud hiire!

Natalja Litvinova on kunstniku käega õpetaja ning võluvääga illustraator ja õmbleja, kelle loodud kujude puhul ei kahtle keegi elu

Natalja Litvinova loodud kujude puhul ei kahtle keegi elu sees, et neil on elu sees!

sees, et neil on elu sees! Tema töö on suviti eriti hinnas – juba palju aastaid koondab ta enda ümber meisterdamishuvilisi lapsi Tallinna vanalinnas. Natalja kõige esimene omatehtud mänguasi oli tilluke hiir – rõõmukilluke, mille ta valmistas rotiaasta puhul.

Igal juhul üks on täiesti kindel: uus raamat õpetab välja uued tegijad loomerindel. Ja ega siis rõõmgi tulemata jää – see peitub teis endis, küll näet!

Loomerõõm. Õmbleme ise mänguasju

Natalja Litvinova
tõlkinud Riina Turi
48 lk
pehme köide

ilmunud

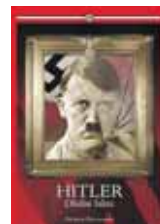
Ajaloo saladused

Alan Baker
tõlkinud Tarmo Linnas
272 lk, köva köide
Legendid, mis annavad ainekust mõtisklusteks meie ajalugu varjatult kujundanud jõududest. Raamatus räägitakse müütilistest paikadest, üleloomulikest esemetest, seletamatutest rajatistest...

Hitler. Olulisi fakte

Patrick Delaforce
tõlkinud
Andreas Ardu
160 lk, köva köide
Meisterlik hinnang Hitleri elule, karjäärile ja tegudele. „Tavalise“ noore mehe saamine kalgiks diktaatoriks ja „lõpplahenduse“ arhitektiks osutub mõtlemapanevaks ja oluliseks lugemiseks.

Ajaloo kurikuulsaimad salaühingud

Shelly Klein
tõlkinud
Karel Viotti
192 lk, köva köide
Ülevaatluk ja ladus keeles raamat kõneleb 15 salaühingust, sealhulgas Illuminatist, Ku Klux Klanist ja vanade natside ODESSA-st. Lugeja saab ülevaate salaühingude ajaloo, ajenditest ja kuritegudest ning mõtlemisainet, mis sunnib inimesi niisuguste rühmitustega ühinema.

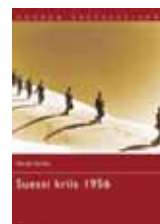
Stalingrad 1942. Suured vastasseisud

Peter Antill
tõlkinud
Marek Laane
96 lk, pehme köide
Raamatus on üksikasjaliselt välja toodud kummagi poole lahingusetus ning eritletud komandöride strateegiat ja taktikat. Autor püüab vastata küsimusele, miks lasksid sakslased ennast põhisuunalist kõrvale kallutada ja keskenjääda teisejargulisele sihtmärgile.

Suessi kriis 1956. Suured vastasseisud

Derek Varble
tõlkinud
Margus Elings
96 lk, pehme köide
1956. aasta juulis riigistas Egiptuse president Gamal Nasser Suessi kanali, mille peale Suurbritannia ja Prantsusmaa muutusid väga murelikuks. Raamatus jälgitakse edasist sündmuste kulgu. Iisraeli, Suurbritannia ja Prantsusmaa ühine salaplaan nägi ette kanalitsooni okupeerimist ja Nasserit võimalikult kõrvaldamist.

Iraani-Iraagi sõda 1980–1988. Suured vastasseisud

Efraim Karsh
tõlkinud
Margus Elings
92 lk, pehme köide
Autor käsitleb sõja põhjuseid, analüüsides kummagi osapoole eesmärke ning uurib, kuidas strateegia neile vastas.

“Risti-rästi läbi Eestimaa” on eriline sellegi pooldest, et fotode asemel on raamatus ligi 300 Toomas Pääsuke meeleolukat joonistust.

ILLUSTRATSIOON RAAMATUST.

Suvi on silmaringi arendamise aeg

Läheneb suveaheaeg ja lapsevanematel on jälle peamurdmist, kuidas sisustada oma laste suvekuud. Nüüd, kus paljudel võimalused kasinamad ja kaugemad reisid lükkuvad tulevikku, käiks ehk ära Nuustakul, rändaks kogu perega mööda Eestimaad. Enne aga laseks lastel teha veidi kodutööd, abiks vastne lasteraamat „Risti-rästi läbi Eestimaa“.

Kuigi väike territooriumilt, on Eestimaa ometigi looduslikult nii mitmekesine. Raamatus tuuakse esile paikondade looduslik eripära: Lääne-Eesti ja saarte puisniidud ja rändlinnurohkus, Põhja-Eesti paene rannik ja kivi- külvilid, Kesk-Eesti sood-rabad, Lõuna-

Eesti mäekuplid ja liivakivipaljandid.

Raamat tutvustab muistiseid, looduskauneid ja kultuuriloolisi paiku, eripäraseid mõisakomplekse, eri tüüpi kirikuid, mitmeid muuseume, põnevaid uusi ja muidugi ka vanu ehitisi, millest paljud korda tehtuna elavad uut elu. Tutvustatakse rannarahva, setude ja Peipsi-äärsete vanausuliste eluga.

Sekka muidugi legende ning pilte ja jutte Eestimaa tüüpilistest, aga ka haruldastest taimedest-loomadest. Seega kõigest sellest, millela maakonnalpuuduks oma nägu. Ometi pole käesoleva raamatu puhul tegu puhtalt reisijuhiga maakonnast maakonda.

Tait ja kõre, viikingid ja Lembitu, här-

rastemaja ja raad, gild ja pühasenurk, räätsad ja karakatitsa, maalinn ja gild, tõrvaahi ja veesülit. Kes või mis need on, millal olid ja mida nendega või neis tehti, see selgub raamatut lugedes nagu muuseas. Ja olgem ausad, ega me, täiskasvanud, oskagi ise kõigele vastata.

Nii et võtkem seda kui abimeest isendalegi, mis sest et kõigest on kirjutatud põgusalt, last vaid teotsale juhatahes, et õpetada teda märkama ja huvituma ning raamatutest või internetiski lisateavet otsima. Ajaga tekib tal kindlasti terviklikum pilt, kus loetu, aga ka oma silmaga nähtu saab ka ajateljel kenasti paika.

“Risti-rästi läbi Eestimaa” on eriline

sellegi pooldest, et fotode asemel on raamatus ligi 300 Toomas Pääsuke meeleolukat joonistust. Seda raamatut võiks soovitada algklassiõpetajatele, kes kavandavad klassiekkursiooni. Kena kingitus lapsele kooliaasta lõpu puhul on see kindlasti ka.

Risti-rästi läbi Eestimaa

joonistused
Toomas Pääsuke
köva köide
ilmub mais

ilmunud

Põnevavastamist linnalapsele

Doris Kareva

Kes loodab, et tema aeda haritakse ka järgmiste põlvete jooksul, ei vaata kindlasti mööda aiasõpradest Riiks ja Säde. See raamat pakub põnevavastamist nii sellele linnalapsele, kes muidu kureha otsa või rebasesaba peale astuks seda märkamatagi – aga veel enam väikesele rohemeelikule, kellele aastaringse aknalaua-aia hooldamiseks head nõu antakse. Ja kindlasti on lõbus sõbraga võrrelda, kuidas kasvavad kummagi varbasaba-põõsad või oiuroiurohi, tuuletallaja-tähnrik või ahaahein... või vaadata aastate pärast oma kunagist aiapäevikut üheskoos lapsega.

Riiks ja Säde, aiasõbrad

Piret Veigel ja Alar Pikkorainen kujundanud Teri Kuusmaa 64 lk, köva köide Pildirikas lasteraamat kahe sõbra, kõrvahark Riiksi ja lepariinu Säde avastusretkest aias ja põllul ning taimedest ja putukatest, keda nad seal kohtavad. Putukate seiklused vahelduvad lehekülgedega, kus tutvustatakse aiatooriisu, maheaianidust, ravijõuga taimi jm. Sekka ka asjalikke aiatarakusi, näpunäited herbaariumi tegemiseks ning juhatused, kuidas linnalapski saaks idutada herneid, kasvatada aknalaua lilli, sibulaid või isegi rõdul kartulit.

ilmunud

Tänavapoiss

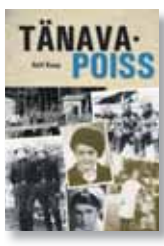
Ralf Kaup
400 lk
köva köide
1929. aastal sündinud Ralf Kaubi elu on kulgenud meist enamikust üsnagi erinevat rada.

Tema iseäraliku saatuse kujunemisel on olnud määrav kodusoojuse ja vanemliku armastuse puudumine lapsepõlves. Lapsepõlv ja teismeliseiga möödusid lastekodudes ja Koluvere rasketiskasvatatavate laste koloonias.

See oli okupatsioonide vahetumise ja sõja aeg. Eriti keerulised olid sõjajärgsed aastad, mil vähesegi kohutäie eest tuli tänada head õnne. Olukord ei olnud kergem ei lastekodus, ei koloonias ega ka linnatänavail hulkudes, niisama eba-meeldiv oli koduta noore inimese jaoks kogu ümbritsev maailm. Nõudis suurt visadust ja kannatust oodata ära paremad võimalused hakkamasaamiseks.

Mälestuste varasemast perioodist on huvipakkuvad Eesti aja lõpu ning esimese Nõukogude okupatsiooni aasta (1940/41) koolielu ja muu igapäevaelu kirjeldus, lahingud pealetungivate Saksa vägede ning Punaarmee vahel Tabasalus, Tallinna 1944. aasta märtsipommitamise kirjeldused, kokkupuude septembrilahingute tagajärgedega Harjumaa lääneosas ja loomulikult sünged sõjajärgsed aastad jpm. Just sel ajal kujunes ta välja kui Tänavapoiss, kelleks ta peab end positiivses tähenduses tänaseni.

Tänavapoiss on Ralf Kaubi isikus viima-

sel paaril kümnendil tähendanud aktiivset ringliikumist ja tegutsemist, võimaluste otsimist millegi ühiskonna jaoks olulise saavutamiseks ning ka protsesside kulu mõjutamist. Selles on Tänavapoiss olnud üsnagi edukas. Märkigem näiteks Eesti Vabadussõja ajaloo I ja II köite uusväljaande idee algatamist 1990. aastate alguses ning väsimatut võitlust Vabadussõja võidusamba püstitamise nimel.

Võitlused Läänemerele 1943–1945

Mati Öun, Hanno Ojala
294 lk

pehme köide
Möödunud on üle kümne aasta sellest, kui ilmusid Mati Öuna raamatud „Võitlused Läänemerele. 1941 suvi“ ja „Võitlused Läänemerele. 1941 sügis kuni 1942. aasta“. On aeg liikuda sõjasündmuste vaatlusega edasi ja lugu lõpetada. Teie ees on Läänemere-võitluste kolmas ja viimane osa.

Vahepealse aja jooksul on erinevates keeltes ilmunud suur hulk samale teemale keskendunud või seda riivamisi puudutavaid sõjaajaloolisi uurimusi ja artikleid, mida on käesolevas raamatus valikuliselt ka kasutatud.

Võib-olla on seekordses teoses, mis on kahe ülalnimetatud järjeks ja lõpetuseks, veidi vähem legende, oletusi ja rahvajutte Teise maailmasõja sündmuste kohta. Samuti on kahe ja poole aasta jooksul Läänemerele ja selle kallastel toimunud maa- ja meresõjasündmusi tihedamalt kokku pressitud kui eelnenud osades.

Soomepoiste saatusest

Eesti vabatahtlike, kes osalesid Soome Talve- ja Jätkusõjas, hakati nende Eestisse tagasiõudumisel augustis 1944 kutsuma soomepoisteks. See nimetus sai üldlevinuks ja on Soome armees Teise maailmasõja ajal teeninud Eesti vabatahtlike kohta kasutusel tänase päevani, kuigi praegu on elusolevate „poiste“ keskmine vanus 85.

Tänaseks on nimeliselt teada 3346 soomepoissi, neist elab Eestis 178 ja teistes maades 136 (sh Kanadas 59 ja Rootsis 46). Sõjas, metsavendadena ja represseerituna kaotas elu vähemalt 502 soomepoissi, teadmata on 81 saatust. Raamatus antakse ülevaate soomepoiste liikumisest ja see on jätkuks ning täienduseks Evald Uustalu ja Rein Moora 1973. aastal ilmunud raamatule „Soomepoisid“.

Mart Laar annab ülevaate Eesti vabatahtlike Soome minekust, sõjateest Soomes, Eestis ja II maailmasõja lõplahingutes, samuti soomepoiste osast sõjajärgses relvastatud vastupanuliikumises. Meelis Saueaukirjutab Nõukogude võimu küüsi sattunud soomepoiste saatusest. Hain Rebas keskendub JR 200 Koondisele Göteborgis, kuid teeb ka laiemaid üldistusi. Peep Pillak käsitleb soomepoiste tegevust ja organisatsiooni Torontos, Stockholmis, Ees-

Tänaseks on nimeliselt teada 3346 soomepoissi, neist elab Eestis 178 ja teistes maades 136.

FOTO RAAMATUST

tis ja Soomes, samuti soomepoiste ajaloo jäädvustamist.

Teos on illustreeritud fotodega, millest paljud ilmuvad avalikkuse ette esmakordselt. Raamatule lisatud CD-plaadilt leiab soomepoiste nimekirja ja skaneeritud väljaanded „Üle Lahe“, „Kodutee“, „Malevlane“ ning muid haruldasi materjale.

Soomepoisid – võitlus jätkub

Mart Laar, Peep Pillak, Meelis Saueaukirjutab, Hain Rebas
520 lk
köva köide

